

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики Верховного Суду
щодо застосування преюдиції
з питань оподаткування та реалізації
публічної фінансової політики

ЗМІСТ

1. Порядок застосування преюдиції	3
1.1. Характеристика сутності преюдиції	3
1.2. Преюдиційне значення норм Кодексу адміністративного судочинства України	5
1.3. Застосування обставин, встановлених у судових рішеннях	6
2. Доказування	11
2.1. Кваліфікація обставин	11
2.2. Доказування в податкових спорах	15
2.3. Податковий облік	17
2.4. Податковий борг	18
2.5. Нереальність господарських операцій	19
2.6. Нововиявлені обставини	24
3. Неможливість застосування преюдиції	26
3.1. Відмежування від інших обставин	26
3.2. Непоширення на осіб, які не були залучені адміністративним судом до справи	27
4. Спростування преюдиційних обставин	29
4.1. Оцінка питань фактів	29
4.2. Адміністративні правопорушення	30

1. Порядок застосування преюдиції

1.1. Характеристика сутності преюдиції

Преюдиційного значення набувають лише встановлені судовим рішенням факти, а не правові висновки суду та/або результат розгляду конкретної справи

03 серпня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 26 травня 2021 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 17 серпня 2021 року у справі № 160/5671/21 (провадження № К/9901/36619/21) за позовом платника до Головного управління Державної податкової служби у Дніпропетровській області про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник наполягав на відсутності податкового боргу, оскільки вимога про стягнення боргу була визнана в судовому порядку незаконною, тому всі нарахунки, які проводяться в інтегрованій картці платника на підставі відомостей про наявність вказаного боргу, є похідними від відсутньої суми боргу. Контролюючий орган указав, що податкова вимога, яка слугувала підставою для звернення до суду з позовом про стягнення з платника податкового боргу не є скасованою, а отже, відсутні підстави для внесення відомостей до інтегрованої картки платника.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Третього апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій встановили, що податковий борг виник на підставі податкових повідомлень-рішень, не оскаржуваних платником, які були надіслані платнику за правильною адресою, що підтверджується долученими контролюючим органом до матеріалів справи доказами, а тому вважаються належним чином врученими в розумінні статті 42 Податкового кодексу України. Зазначені обставини платник не спростовував, а в матеріалах справи відсутні докази скасування податкових повідомлень-рішень. Суди дійшли висновку, що рішення суду, яким відмовлено в стягненні податкового боргу з платника, не може бути підставою для виключення відомостей про наявність вказаного боргу з інтегрованої картки платника.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

За змістом частини четвертої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України преюдиційного значення набувають лише встановлені судовим рішенням факти, а не правові висновки суду та/або результат розгляду конкретної справи.

На користь такого висновку свідчить частина сьома статті 78 цього Кодексу, відповідно до якої правова оцінка, надана судом факту під час розгляду іншої справи, не є обов'язковою для суду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 3 серпня 2022 року у справі № 160/5671/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105577291>.

Преюдиційність у процесуальному праві має вираження у вигляді обов'язку суду, який розглядає справу, прийняти без перевірки та доказів факти, які раніше вже були встановлені набутим законної сили судовим рішенням або вироком у будь-якій іншій справі. Преюдиційність дає змогу уникнути ухвалення суперечливих судових фактів щодо того ж питання та вирішувати справи з найменшими витратами часу й засобів

Об вересня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної податкової служби у місті Києві на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 12 жовтня 2021 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 14 червня 2022 року у справі № 640/10625/21 (провадження № К/990/18550/22) за позовом Акціонерного товариства «Державне акціонерне товариство «Чорноморнафтогаз» до Головного управління Державної податкової служби у місті Києві про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами оскарження в судовому порядку було визнано протиправним і скасовано податкове повідомлення-рішення контролюючого органу в частині зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток. На підставі рішень суду, контролюючий орган прийняв податкове повідомлення-рішення, яким зменшив суму від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток, але платник указав, що висновки про порушення платником податкового законодавства є безпідставними, а оскаржуване податкове повідомлення-рішення прийняте без урахування всіх обставин, що мають значення для його прийняття. Контролюючий орган указав, що відповідно до частини четвертої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України обставини, встановлені рішенням суду у господарській, цивільній або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді іншої справи, у якій беруть участь ті самі особи або особа, стосовно якої встановлено ці обставини, якщо інше не встановлено законом.

Окружний адміністративний суд міста Києва рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що контролюючий орган правомірно зменшив суму від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення та відмовивши в задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Факти, установлені в прийнятих раніше судових рішеннях, мають для суду преюдиційний характер. Преюдиційність означає обов'язковість фактів, установлених судовим рішенням, що набрало законної сили в одній справі, для суду при розгляді інших справ. Преюдиційність у процесуальному праві виражена як обов'язок суду, який розглядає справу, прийняти без перевірки та доказів факти, які раніше вже були встановлені набути законної сили судовим рішенням або вироком у будь-якій іншій справі. Преюдиційність дозволяє уникнути ухвалення суперечливих судових фактів щодо одного й того ж питання та вирішувати справи з найменшими витратами часу та засобів.

Суть преюдиції полягає в неприпустимості ставлення під сумнів судового рішення, яке набрало законної сили, а також повторного розгляду судом одного й того самого питання між тими самими сторонами. Преюдиційні обставини не потребують доказування, якщо одночасно виконуються такі умови:

- обставина встановлена судовим рішенням;
- судові рішення набрали законної сили;
- у справі беруть участь ті самі особи, які брали участь у попередній справі.

Преюдиційними є факти, встановлені рішенням чи вироком суду, що набрали законної сили. Преюдиційність ґрунтується на правовій властивості законної сили судового рішення й окреслюється його суб'єктивними і об'єктивними межами, згідно з якими сторони та інші особи, які брали участь у розгляді справи, а також їхні правонаступники, не можуть знову оскаржувати в іншому процесі встановлені судовим рішенням у такій справі правовідносини.

Преюдиційні обставини є обов'язковими для суду, який розглядає справу, навіть коли він вважає, що вони встановлені неправильно. Таким чином, законодавець намагається забезпечити єдність судової практики та запобігти появі протилежних за змістом судових рішень.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 6 вересня 2022 року у справі № 640/10625/21 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106115283>.

1.2. Преюдиційне значення норм Кодексу адміністративного судочинства України

Положення частини шостої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України є імперативною нормою та має преюдиційне значення для суду, що розглядає справу про правові наслідки вчинених дій платником, стосовно якої ухвалена постанова суду в межах справи про адміністративне правопорушення в питанні, чи існували дії та чи вчинені вони конкретною особою

22 травня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на постанову Черкаського окружного адміністративного суду від 10 листопада 2017 року та постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 01 лютого 2018 року у справі № 823/1930/16

(провадження № К/9901/33156/18) за позовом платника до Державної податкової інспекції у місті Черкасах Головного управління Державної фіскальної служби у Черкаській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами судового розгляду справи щодо наявності складу адміністративного правопорушення встановлено, що платник зберігав фальсифіковану алкогольну продукцію для її подальшої реалізації. Контролюючий орган за порушення законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів застосував до платника штрафні (фінансові) санкції. Платник оскаржив податкові повідомлення-рішення до суду з мотивів безпідставності їх прийняття.

Черкаський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін постановою Київського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що матеріали справи повною мірою підтверджують зберігання платником з метою реалізації фальсифікованої алкогольної продукції, факт чого встановлений проведеною на законних підставах та у спосіб, визначений законом, фактичною перевіркою, судовими рішеннями в справі про притягнення платника до адміністративної відповідальності.

Верховний Суд частково задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення в частині відмови в задоволенні позовних вимог про застосування штрафних (фінансових) санкцій та задовольнивши позовні вимоги в цій частині. В іншій частині рішення судів попередніх інстанцій були залишені без змін.

ОЦІНКА СУДУ

У редакції з 15 грудня 2017 року стаття 78 Кодексу адміністративного судочинства України врегульовує питання щодо можливості звільнення від доказування обставин.

Положення частини шостої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України є імперативною нормою та має преюдиційне значення для суду, що розглядає справу про правові наслідки вчинених дій платника, стосовно якої ухвалена постановою суду в межах справи про адміністративне правопорушення в питанні, чи існували дії та чи вчинені вони конкретною особою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 травня 2018 року у справі № 823/1930/16 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74203971>.

1.3. Застосування обставин, встановлених у судових рішеннях

Звільнення від доказування преюдиційних обставин, тобто тих, які встановлені судовим рішенням в адміністративній, цивільній або господарській справі, що набрало законної сили, відбувається в разі розгляду справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини. Наявність такої підстави звільнення від доказування зумовлено тим, що особа, яка мала можливість спростувати ту чи іншу обставину в іншому процесі та не зробила цього, не може спростовувати цю обставину й під час розгляду адміністративної справи

25 квітня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу на постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 17 жовтня 2013 року у справі № 810/1541/13-а (провадження № К/9901/431/18) за позовом Приватного підприємства «Архітектурно-виробнича фірма» до Переяслав-Хмельницької об'єднаної державної податкової інспекції Київської області Державної податкової служби про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатом перевірки платника встановив, що суми за господарськими операціями з контрагентом платника були неправомірно зараховані до складу валових витрат за III квартал 2011 року, оскільки господарські операції між підприємствами не були спрямовані на настання реальних наслідків та мали ознаки фіктивних. Платник не погодився з висновками контролюючого органу, оскільки він не може нести відповідальність ні за несплату податків контрагента, ні за можливу недостовірність відомостей про нього.

Київський окружний адміністративний суд задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку, що всі первинні документи за фінансово-господарськими відносинами між платником та його контрагентом підпадають під визначення, встановлене Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та відповідають його вимогам, а тому висновок контролюючого органу про формальність проведених господарських операцій є необґрунтованим.

Київський апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що з огляду на відсутність у контрагента платника адміністративно-господарських можливостей (основних фондів, трудових ресурсів), необхідних для здійснення поставки, не підтверджено реальний характер поставки послуг платнику. Посилаючись на норму частини першої статті 72 Кодексу адміністративного суду України, суд мотивував своє рішення тим, що судовим рішенням, яке набрало законної сили, було встановлено, що укладені угоди між контрагентом платника, постачальниками та покупцями суперечать моральним засадам суспільства, порушують публічний порядок і згідно зі статтею 228 Цивільного кодексу України мають ознаки нікчемних.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Частина перша статті 72 Кодексу адміністративного судочинства України встановлює правила звільнення від доказування преюдиційних обставин, тобто тих, які встановлені судовим рішенням в адміністративній, цивільній або господарській справі, що набрало законної сили. Звільнення від доказування таких преюдиційних обставин відбувається в разі розгляду справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини. Існування такої підстави звільнення від доказування зумовлено тим, що особа яка мала можливість спростувати ту чи іншу обставину в іншому процесі та не зробила цього, не може спростовувати цю обставину й під час розгляду адміністративної справи.

Презумпція добросовісності платника означає, що подані платником контролюючому органу документи податкової звітності є дійсними, повно та об'єктивно відтворюють господарські операції, що є об'єктом оподаткування та/або фінансові показники яких впливають на податковий обов'язок платника, якщо інше не буде доведено контролюючим органом.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 квітня 2018 року у справі № 810/1541/13-а можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73811602>.

З огляду на преюдиційність як властивість судового рішення вирок суду має обов'язкове значення для адміністративного суду лише в частині встановлених фактичних обставин, а не правової оцінки чи судових висновків

29 березня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув заяву Державної податкової інспекції у Печерському районі Головного управління Державної фіскальної служби у м. Києві про перегляд ухвали Вищого адміністративного суду України від 01 червня 2016 року у справі № 826/3498/15 (провадження № К/9901/6497/18) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Науково-виробниче підприємство „Укрпромвпровадження“» до Державної податкової інспекції у Печерському районі Головного управління Міндоходів у м. Києві про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами перевірки контролюючого органу було неможливо підтвердити реальність господарських операцій платника в правовідносинах із контрагентами, у зв'язку з неможливістю проведення зустрічних перевірок цих контрагентів і ненаданням документів на запит податкового органу. Не погоджуючись з такими висновками, платник указав на наявність належним чином складених первинних документів, що підтверджують реальність господарських операцій з його контрагентами у періоди, що перевірялись. Платник неправильно вказав індивідуальний податковий номер контрагента, з яким у нього були взаємовідносини, але допущена помилка під час заповнення податкової звітності була вчасно виправлена в установленому законом порядку шляхом подання уточненого розрахунку.

Вироком Деснянського районного суду м. Києва у справі № 754/1073/16-к було встановлено, що обвинувачені особи вчинили фіктивне підприємництво, зокрема придбали суб'єкт підприємницької діяльності з метою прикриття незаконної діяльності. Водночас цей вирок не встановив жодних фактів, які б свідчили про здійснення цим підприємством нереальної господарської діяльності, зокрема, у правовідносинах із платником, а також вину уповноваженої особи контрагента платника, яка підписувала первинні документи.

Окружний адміністративний суд м. Києва постановою, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду й ухвалою Вищого адміністративного суду України, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій

дійшли висновку, що платник правомірно сформував суму податкового кредиту за правовідносинами з контрагентами, з огляду на підтвердження товарності господарських операцій поставки промислової продукції сукупністю належно оформлених первинних документів та підтвердження факту використання придбаного товару у власній господарській діяльності. Суди відхилили доводи контролюючого органу як безпідставні щодо неможливості проведення зустрічних перевірок контрагентів платника як підстав для висновку про порушення вимог податкового законодавства платником.

Контролюючий орган звернувся до Верховного Суду України із заявою про перегляд ухвали Вищого адміністративного суду України, у якій просив скасувати судові рішення судів попередніх інстанцій та відмовити платнику в задоволенні позовних вимог.

Верховний Суд відмовив у задоволенні заяви контролюючого органу про перегляд ухвали Вищого адміністративного суду України.

ОЦІНКА СУДУ

За змістом частини четвертої статті 72 Кодексу адміністративного судочинства (в редакції, чинній на час розгляду справи у суді касаційної інстанції) вирок суду у кримінальному провадженні, який набрав законної сили, є обов'язковим для адміністративного суду, що розглядає справу про правові наслідки дій чи бездіяльності особи, щодо якої ухвалений вирок, лише в питаннях, чи відбулося діяння та чи вчинене воно цією особою.

З огляду на преюдиційність, як властивість судового рішення, вирок суду має обов'язкове значення для адміністративного суду лише в частині встановлених фактичних обставин, а не правової оцінки чи судових висновків.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 29 березня 2018 року у справі № 826/3498/15 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73081934>.

Покликання на практику Вищого адміністративного суду України є неприйнятними, оскільки вона має преюдиційне значення лише в конкретній справі та не є обов'язковою для Верховного Суду з огляду на приписи статей 78, 242, 346 Кодексу адміністративного судочинства України

04 грудня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника та Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області на рішення Харківського окружного адміністративного суду від 18 травня 2018 року та постанову Харківського апеляційного адміністративного суду від 10 вересня 2018 року у справі № 820/2208/18 (провадження № К/9901/63511/18, № К/9901/64107/18) за позовом платника до Головного управління Державної фіскальної служби у Харківській області про скасування рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Податковою перевіркою було зафіксовано такі різновиди правопорушень платника: 1) роздрібну торгівлю коньяком за цінами, нижчими за встановлені мінімальні роздрібні ціни на такі напої; 2) роздрібну торгівлю алкогольними напоями без наявності відповідних ліцензій; 3) роздрібну торгівлю тютюновими виробами без наявності відповідних ліцензій; 4) зберігання алкогольних напоїв у місцях зберігання, не внесених до Єдиного реєстру; 5) зберігання тютюнових виробів у місцях зберігання, не внесених до Єдиного реєстру. Платник указав на помилковість висновків контролюючого органу щодо видачі ліцензій із зазначенням в них строку дії з 09 листопада 2018 року, а не з 06 листопада 2017 року, хоча рішення про видачу ліцензії було прийнято 02 листопада 2017 року. У процесі визначення ціни для роздрібною торгівлі коньяком за ціною, нижчою від установленої мінімальної роздрібною ціни на такий напій, виникла помилка.

Платник звернувся до пункту 56.21 статті 56 Податкового кодексу України та відповідної практики Вищого адміністративного суду України.

Харківський окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції дійшов висновку щодо наявності в контролюючого органу повноважень на проведення фактичної перевірки з виробництва та обігу підакцизних товарів, дотримання норм законодавства з питань наявності ліцензій, а також доведеності складу податкових правопорушень, покладених в основу прийняття спірного в цій справі рішення.

Харківський апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нове, яким задовольнив позов у частині визнання протиправними дій контролюючого органу щодо внесення даних в офіційні документи ліцензій, а також скасування рішення про застосування фінансових санкцій. Суд апеляційної інстанції зважав на недоведеність контролюючим органом фактів зберігання алкогольних напоїв та тютюнових виробів у місцях зберігання, не внесених до Єдиного реєстру. Оскільки рішення про видачу ліцензій було прийняте 02 листопада 2017 року, то відсутні будь-які об'єктивні підстави ненадання платнику ліцензій з терміном дії, починаючи з 06 листопада 2017 року (наступний день після спливу терміну дії попередніх ліцензій).

Верховний Суд залишив касаційні скарги без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Доводи про відсутність податкового правопорушення з покликанням у касаційній скарзі платника на технічну помилку, видаткову накладну, надану судам попередніх інстанцій, та практику Вищого адміністративного суду України є безпідставними, якщо вони оцінені та спростовані судами першої та апеляційної інстанцій. Покликання на практику Вищого адміністративного суду України є неприйнятними, оскільки вона має преюдиційне значення лише в конкретній справі та не є обов'язковою для Верховного Суду, враховуючи приписи статей 78, 242, 346 Кодексу адміністративного судочинства України.

Аргументи платника щодо необхідності належного мотивування судового рішення та врахування правових позицій Європейського суду з прав людини, висловлених у справах «Проніна проти України» та «Бендерський проти України», є неприйнятними. Хоча пункт перший статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент. Міра, до якої суд має виконати обов'язок щодо обґрунтування рішення, може бути різною залежно від характеру рішення (див. рішення у справі «Руїс Торіха проти Іспанії» (Ruiz Torija v. Spain) від 09 грудня 1994 року, серія А, № 303А, пункт 29).

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 4 грудня 2018 року у справі № 820/2208/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78327317>.

2. Доказування

2.1. Кваліфікація обставин

Адміністративний суд під час розгляду справи на підставі встановлених ним обставин, зокрема з урахуванням преюдиційних обставин, має самостійно кваліфікувати поведінку особи та дійти власних висновків щодо правомірності такої поведінки з відповідним застосуванням необхідних матеріально-правових норм

18 червня 2019 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 24 січня 2019 року у справі № 0340/1538/18 (провадження № К/9901/4654/19) за позовом платника до Головного управління Державної фіскальної служби у Волинській області про визнання протиправним і скасування рішення про застосування фінансових санкцій.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами проведеної перевірки платника вказав на встановлений факт продажу алкогольного напою, проведення розрахункової операції без застосування РРО та без видачі фіскального чека. Податковий орган також звернувся до висновків суду в іншій справі щодо дій особи, поведінка якої є предметом розгляду в адміністративній справі. Платник зазначив, що акт перевірки будується на припущеннях, а матеріали справи не містять доказів, що реалізований напій був алкогольним. Постановою Луцького міськрайонного суду Волинської області були встановлені обставини щодо відсутності в діях платника складу адміністративного правопорушення.

Волинський окружний адміністративний суд рішенням від 16 жовтня 2018 року задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку, що контролюючий орган не довів правомірності прийнятого рішення про застосування фінансових санкцій.

Восьмий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку,

що враховуючи встановлені обставини справи та норми чинного законодавства, контролюючий орган діяв лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України, тому рішення про застосування фінансових санкцій є правомірним.

Верховний Суд залишив касаційні скарги без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Щодо наявності чи відсутності етилового спирту в реалізованій платником речовині наявна лише правова оцінка суду обставини, яка у справі про адміністративне правопорушення не може бути єдиною і безумовною підставою для задоволення позовної заяви. Не можна вважати обов'язковими обставини щодо діяння фізичної особи, встановлені під час розгляду справи про адміністративний проступок, під час оцінки правомірності поведінки цієї особи як суб'єкта господарювання.

Обов'язковими для врахування адміністративним судом є факти, наведені у вироку в кримінальній справі чи постанові у справі про адміністративний проступок, щодо часу, місця та об'єктивного характеру відповідного діяння тієї особи, правові наслідки, дій чи бездіяльності якої є предметом розгляду в адміністративній справі. Адміністративний суд під час розгляду конкретної справи на підставі встановлених ним обставин (зокрема, з урахуванням преюдиційних обставин) має самостійно кваліфікувати поведінку особи та дійти власних висновків щодо правомірності такої поведінки з відповідним застосуванням необхідних матеріально-правових норм.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 червня 2019 року у справі № 0340/1538/18 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82654179>.

Суд під час розгляду справи на підставі встановлених ним обставин (зокрема, з урахуванням преюдиційних обставин) має самостійно кваліфікувати поведінку контролюючого органу під час призначення та проведення контрольного заходу й дійти власних висновків щодо правомірності / неправомірності такої поведінки в причиново-наслідковому зв'язку з прийняттям оскарженого податкового повідомлення-рішення з відповідним застосуванням необхідних матеріально-правових норм

20 жовтня 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Офісу великих платників податків Державної податкової служби (Південного міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків, на правах відокремленого територіального органу Державної податкової служби, як правонаступник) на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 13 жовтня 2020 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 27 січня 2021 року у справі № 815/94/16 (провадження № К/9901/7304/21) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Інтернаціональні

телекомунікації» до Офісу великих платників податків Державної податкової служби про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Оскаржуване податкове повідомлення-рішення було прийнято на підставі акта перевірки, складеного за результатами виїзної позапланової документальної перевірки, яку контролюючий орган провів на підставі наказу з порушенням вимог підпункту 78.1.1 пункту 78.1 статті 78 Податкового кодексу України. Наведене було встановлено постановою Одеського окружного адміністративного суду від 06 липня 2020 року у справі № 815/3615/15, якою було визнано протиправним і скасовано наказ про проведення перевірки платника та визнано протиправними дії контролюючого органу щодо проведення перевірки на підставі цього наказу.

Одеський окружний адміністративний суд постановою від 08 лютого 2016 року, залишеною без змін ухвалою Одеського апеляційного адміністративного суду від 29 серпня 2016 року, задовольнив позов. Верховний Суд скасував рішення судів попередніх інстанцій, направивши справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Одеський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою П'ятого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій, повторно вирішуючи справу, виходили з обґрунтованості та доведеності позовних вимог та з неправомірності дій та оскаржуваних рішень контролюючого органу.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Суд під час розгляду справи на підставі встановлених ним обставин (зокрема, з урахуванням преюдиційних обставин) має самостійно кваліфікувати поведінку контролюючого органу під час призначення та проведення контрольного заходу й дійти власних висновків щодо правомірності / неправомірності такої поведінки в причиново-наслідковому зв'язку з прийняттям оскарженого податкового повідомлення-рішення з відповідним застосуванням необхідних матеріально-правових норм.

Якщо судовим рішенням у справі, що набрало законної сили, скасовано наказ про проведення перевірки (встановлено факт протиправності такого), а дії з проведення такої перевірки, за результатами реалізації якої прийнято спірне у справі податкове повідомлення-рішення, визнані незаконними, у такому разі безпідставними є покликання контролюючого органу на відповідність такого наказу вимогам чинного на час виникнення спірних правовідносин. Суди в межах справи, за наявності судового рішення, що набрало законної сили, щодо протиправності наказу та дій, позбавлені можливості та правових підстав для надання повторної судової оцінки такому наказу та дій з проведення перевірки, за результатами якої прийняте спірне податкове повідомлення-рішення.

Установлення судами попередніх інстанцій протиправності наслідків перевірки внаслідок порушення процедури її проведення є достатньою самостійною підставою

для скасування прийнятого за результатами її проведення податкового повідомлення-рішення, що надає можливості не здійснювати перехід до оцінки суті покладених в їх основу податкових правопорушень.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 жовтня 2021 року у справі № 815/94/16 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100560439>.

Преюдиційний характер обставин справи, встановлених у судовому рішенні, що набуло законної сили, виявляється, зокрема, в тому, що суд враховує такі обставини, навіть якщо це судові рішення не було виконано фактично

20 січня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Північного міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків на рішення Сумського окружного адміністративного суду від 11 червня 2020 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 18 травня 2021 року у справі № 480/1390/19 (провадження № К/9901/23710/21) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання» до Північного міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків, Головного управління Державної податкової служби у Сумській області про визнання протиправною та скасування податкової вимоги в частині визначення суми податкового боргу з податку на прибуток.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Суть спору полягала в протиправності включення контролюючим органом суми податкового боргу з податку на прибуток, оскільки є такі, що набрали законної сили, судові рішення, якими підтверджено протиправність зазначення в картці платника частини вказаної суми. Платник указав, що контролюючий орган нарахував зобов'язання поза межами строку давності, визначеного статтею 102 Податкового кодексу України. Судовими рішеннями у справі № 480/1304/19 було зобов'язано контролюючий орган відкоригувати дані інтегрованої картки платника з податку на прибуток шляхом скасування пені на суму погашеного податкового боргу.

Сумський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що приймаючи спірну вимогу, контролюючий орган не врахував судових рішень, які мають преюдиційне значення для вирішення цієї справи, а також включення до структури податкового боргу суми заборгованості, стосовно якої минув строк давності.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Учасники адміністративного процесу звільнені від надання доказів на підтвердження обставин, які встановлені судом під час розгляду іншої справи.

Преюдиційний характер обставин справи, встановлених у судовому рішенні, що набуло законної сили, виявляється, зокрема, в тому, що суд враховує такі обставини, навіть якщо це судові рішення не було виконано фактично.

З урахуванням обставин справи, яка перебуває на розгляді, не підлягає доказуванню протиправність дій контролюючого органу щодо нарахування в інтегрованій картці платника з податку на прибуток пені. Тому безпідставним є включення до структури податкового боргу пені, відображеної у податковій вимозі контролюючого органу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 січня 2022 року у справі № 480/1390/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103029923>.

2.2. Доказування в податкових спорах

Відповідно до принципу *in dubio pro tributario* строк, протягом якого особа може звернутися до суду після застосування процедури досудового оскарження вимоги фіскального органу про сплату єдиного внеску, становить три місяці з дня отримання платником рішення органу доходів і зборів вищого рівня, ухваленого за наслідками розгляду відповідної скарги. Принцип преюдиції правомірності поведінки з найбільш сприятливим для особи тлумаченням відповідної норми права узгоджується з наведеним у статті 5 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування принципом загальнообов'язкового державного соціального страхування щодо державних гарантій реалізації застрахованими громадянами своїх прав

25 лютого 2021 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на ухвалу Черкаського окружного адміністративного суду від 21 грудня 2019 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 06 квітня 2020 року у справі № 580/3469/19 (провадження № К/9901/19568/20) за позовом платника до Головного управління Державної податкової служби у Черкаській області про визнання протиправною та скасування вимоги.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник звернувся до суду з позовом про скасування вимоги щодо сплати боргу (недоїмки) з єдиного соціального внеску після застосування процедури досудового оскарження зі впливом одного місяця з моменту отримання рішення про результат розгляду скарги контролюючого органу вищого рівня. Обґрунтовуючи клопотання про поновлення строку на апеляційне оскарження, платник покликався на дотримання ним місячного строку на звернення до суду з позовом. Суть спору полягала в тому, скільки днів становить строк звернення до суду з позовом про скасування вимоги про сплату недоїмки з єдиного внеску після використання процедури адміністративного оскарження.

Черкаський окружний адміністративний суд ухвалою, залишеною без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, повернув позовну заяву на підставі частини другої статті 123 Кодексу адміністративного судочинства України. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник пропустив 10-денний строк звернення до суду, установлений Законом «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржувані судові рішення та направивши справу для продовження розгляду до суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Норми частини четвертої статті 25 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» є матеріально правовими, що встановлюють права й обов'язки платників щодо сплати єдиного внеску, недоїмки та штрафів разом з нарахованою пенєю. За своїм лексико-стилістичним змістом ці норми сутнісно врегульовують суто лише альтернативне право платника єдиного внеску на оскарження вимоги в судовому порядку та кореспондуючі повноваження органу доходів і зборів направляти до відповідного підрозділу державної виконавчої служби вимогу про сплату недоїмки, якщо платник єдиного внеску, зокрема, не сплатив суми недоїмки та штрафів разом з нарахованою пенєю та не оскаржив вимогу протягом десяти днів.

Норма статті 122 Кодексу адміністративного судочинства України є процесуальною, регулює процесуальний порядок захисту судом порушеного або оскаржуваного суб'єктивного права та створює оптимальні умови для досягнення юридично визначеного результату.

Відповідно до принципу *in dubio pro tributario* строк, протягом якого особа може звернутися до суду після застосування процедури досудового оскарження вимоги фіскального органу про сплату єдиного внеску, складає три місяці з дня отримання платником рішення органу доходів і зборів вищого рівня, прийнятого за наслідками розгляду відповідної скарги. Принцип преюдиції правомірності поведінки з найбільш сприятливим для особи тлумаченням відповідної норми права узгоджується з наведеним у статті 5 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування принципом загальнообов'язкового державного соціального страхування щодо державних гарантій реалізації застрахованими громадянами своїх прав.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 25 лютого 2021 року у справі № 580/3469/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95240811>.

2.3. Податковий облік

Для даних податкового обліку преюдиційне значення має не те, про що сторони домовилися, а те, що вони вчинили, тобто не зміст зобов'язання, а його фактичне виконання

17 травня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної фіскальної служби у Запорізькій області на рішення Запорізького окружного адміністративного суду від 02 березня 2018 року та постанову Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 24 липня 2018 року у справі № 808/2099/17 (провадження № К/9901/58478/18) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Діловий сервіс плюс» до Головного управління Державної фіскальної служби у Запорізькій області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами проведення перевірки встановив, що наданими платником документами не підтверджується реальність господарських операцій з контрагентами. Платник указав на фактичне виконання договору, укладеного між ним та контрагентами, що підтверджується первинними документами.

Запорізький окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що матеріалами справи підтверджено виконання сторонами правочинів, укладених між платником і контрагентами, а контролюючий орган не обґрунтував, що господарські зобов'язання не були спрямовані на реальне настання правових наслідків, не доведено відповідно до норм статті 70 Кодексу адміністративного судочинства України правомірності підстав формування оскаржуваних податкових повідомлень-рішень.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Первинні документи, якими оформлені господарські операції, складені відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», відповідають вимогам чинного законодавства щодо надання документу юридичної сили та доказовості. Недотримання вимог інших галузей законодавства під час укладення правочинів, якими опосередковані господарські операції, не свідчить про спрямованість відповідних правочинів на ухилення від оподаткування.

Покликання контролюючого органу на податкову інформацію є не коректним доказом, оскільки автоматизоване зіставлення або перевірка податкової звітності не вважаються засобами перевірки правильності та повноти визначення податкових зобов'язань, а тому здобуті таким чином докази не можуть визнаватись належними відповідно до норм адміністративного судочинства.

Для даних податкового обліку преюдиційне значення має не те, про що сторони домовилися, а те, що вони вчинили, тобто не зміст зобов'язання, а його фактичне виконання. Саме з факту виконання (невиконання) правочину повинна визначатися база оподаткування господарських операцій суб'єкта господарювання.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 травня 2022 року у справі № 808/2099/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104340916>.

2.4. Податковий борг

З огляду на положення частини четвертої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України обставини щодо визнання в судовому порядку неправомірності визначеного податковим органом у вимозі грошового зобов'язання мають силу преюдиції та доводять факт відсутності боргу

09 серпня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 26 серпня 2020 року у справі № 640/15943/19 (провадження № К/9901/24189/20) за позовом Головного управління Державної фіскальної служби у м. Києві до платника про стягнення податкового боргу.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

У платника станом на дату звернення до суду обліковувався податковий борг. Наявна податкова заборгованість з податку на доходи фізичних осіб виникла на підставі донарахованих контролюючим органом сум податкового зобов'язання, згідно з прийнятим податковим повідомленням-рішенням, а також нарахованою пенею за несвоєчасну сплату. Податковий борг з військового збору виник на підставі донарахованих контролюючим органом сум податкового зобов'язання на підставі прийнятого податкового повідомлення-рішення.

Окружний адміністративний суд м. Києва рішенням від 23 грудня 2019 року задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку, що платник не надав суду доказів сплати узгодженої суми податкової заборгованості у добровільному порядку або оскарження її, тому вимоги контролюючого органу є обґрунтованими та такими, що підлягають задоволенню.

Шостий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та прийняв нову постанову, якою позов задовольнив. Суд апеляційної інстанції зазначив, що суд першої інстанції розглянув справу за відсутності контролюючого органу, неповідомленого належним чином про дату, час та місце судового розгляду справи, таким чином було допущено порушення норм процесуального права, що є безумовною підставою для скасування судового рішення. Суд також указав, що в провадженні Окружного адміністративного суду м. Києва перебуває справа № 640/15943/19 про визнання протиправною та скасування податкової вимоги та рішення про опис майна у податкову заставу платника.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судове рішення та відмовивши в задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Судові рішення, внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень, є відкритими для безоплатного цілодобового доступу на офіційному вебпорталі судової влади України відповідно до Закону України від 22 грудня 2005 року № 3262-IV «Про доступ до судових рішень». Тому рішення суду першої інстанції набрало законної сили, якщо ухвалами апеляційного адміністративного суду апеляційні скарги повернуті особі, яка її подала.

З огляду на положення частини четвертої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України обставини щодо визнання в судовому порядку неправомірності визначеного податковим органом у вимозі грошового зобов'язання мають силу преюдиції та доводять факт відсутності боргу.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 9 серпня 2022 року у справі № 640/15943/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105649875>.

2.5. Нереальність господарських операцій

Вирок щодо посадової особи контрагента за статтею 205 Кримінального кодексу України, а також ухвала про звільнення особи від кримінальної відповідальності за цією статтею у зв'язку із закінченням строків давності не можуть створювати преюдицію для адміністративного суду, якщо тільки суд кримінальної юрисдикції не встановив конкретні обставини щодо дій чи бездіяльності платника податків. Такі вирoki чи ухвала суду за результатами розгляду кримінального провадження має оцінювати адміністративний суд разом із наданими первинними документами та обставинами щодо наявності первинних документів, правильності їх оформлення, можливості виконання (здійснення) спірних господарських операцій, їхнього зв'язку з господарською діяльністю платника податків та можливого використання придбаного товару (робіт, послуг) у подальшій діяльності

07 липня 2022 року Велика Палата Верховного Суду розглянула касаційну скаргу Офісу великих платників податків Державної податкової служби (Східного Міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків як правонаступника) на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 18 червня 2020 року у справі № 160/3364/19 (провадження № 11-200апп21) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «АТБ-маркет» до Східного Міжрегіонального управління Державної податкової служби про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтований неправомірністю висновків контролюючого органу щодо відсутності факту реального вчинення платником господарських операцій з його контрагентами. Платник указав на факт існування податкової інформації,

у якій зафіксовано відомості щодо протоколів допиту й ухвал про звільнення від кримінальної відповідальності посадових осіб підприємств-контрагентів. Господарські операції між платником та його контрагентами підтверджуються дійсними первинними документами та належним чином складеними податковими накладними.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням від 12 вересня 2019 року відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції дійшов висновку, що платник не довів фактичного здійснення спірних господарських операцій, а рух коштів не був забезпечений зв'язком з господарською діяльністю учасників цих операцій. Недоведеність фактичного здійснення господарської операції (нездійснення операції) позбавляє первинні документи юридичної значущості для цілей формування податкової вигоди навіть за наявності правильно оформлених за зовнішніми ознаками та формою, але недостовірних та у зв'язку з цим юридично дефектних первинних документів, якщо рух коштів не забезпечений зв'язком з господарською діяльністю учасників цих операцій. Відсутність ділової мети також є підставою для відмови в наданні податкової вигоди.

Третій апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та задовольнив позов. Суд апеляційної інстанції зазначив, що висновки акта перевірки контролюючого органу, з якими погодився суд першої інстанції, ґрунтуються на інформації, наявній в протоколах допитів осіб та ухвалях суду про звільнення їх від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Не перевірялася інформація, що містилася в протоколах допитів під час вирішення питання про звільнення директорів підприємств-контрагентів від кримінальної відповідальності та постановлення відповідних ухвал.

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду, постановляючи ухвалу про передачу справи на розгляд Великої Палати Верховного Суду, зазначив, що в межах спірних правовідносин необхідно відступити від висновків Верховного Суду України про те, що статус фіктивного, нелегального підприємства несумісний з легальною підприємницькою діяльністю та господарські операції таких підприємств не можуть бути легалізовані навіть за умови формального підтвердження документами бухгалтерського обліку, а також що сам факт того, що на момент розгляду справи щодо посадових осіб контрагентів не було винесено вироків, не може спростовувати достовірність їхніх пояснень щодо характеру укладених угод і фактичного здійснення операцій за цими угодами.

Велика Палата Верховного Суду залишила касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

На практиці створювалися свого роду преюдиції невизнання податкових наслідків операцій з підприємствами з ознаками фіктивності, що створювало тиск на сумлінних платників податків. Нерідко податкові органи, окрім факту наявності кримінальної відповідальності, використовували вирок та матеріали досудового розслідування як докази для притягнення до відповідальності за порушення норм

податкового законодавства, коли директор чи формальний власник залучалися до відповідальності з формально незначною сумою штрафу.

Вирок щодо посадової особи контрагента за статтею 205 Кримінального кодексу України, а також ухвала про звільнення особи від кримінальної відповідальності за цією статтею Кримінального кодексу України у зв'язку із закінченням строків давності не можуть створювати преюдицію для адміністративного суду, якщо тільки суд кримінальної юрисдикції не встановив конкретні обставини щодо дій чи бездіяльності платника податків. Такі вирок чи ухвала суду за результатами розгляду кримінального провадження мають оцінюватися адміністративним судом разом з наданими первинними документами та обставинами щодо наявності первинних документів, правильності їх оформлення, можливості виконання / здійснення спірних господарських операцій, їх зв'язку з господарською діяльністю платника податків та можливого використання придбаного товару, робіт чи послуг у подальшій діяльності.

З пояснювальної записки до проекту Закону України від 18 вересня 2019 року № 101-ІХ «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес» можна встановити, на що була спрямована законодавча ініціатива. Для підтвердження необхідності прийняття вказаного Закону в пояснювальній записці вказувалося, зокрема, на те, що склалася поширена практика використання контролюючими органами матеріалів досудового розслідування та вироку суду у кримінальному провадженні за статтею 205 Кримінального кодексу України для обґрунтування донарахування грошових зобов'язань платникам.

Негативні тенденції у вирішенні податкових спорів були спровоковані поширеним хибним підходом судів до оцінки доказів, наданих контролюючими органами. Зокрема, щодо використання вироку суду в кримінальному провадженні за статтею 205 цього Кодексу, склалася поширена негативна практика хибного використання таких вироків з метою надання твердженням контролюючого органу щодо нереальності операцій платника податку статусу фактів, що мають преюдиційне значення. Тобто склалася ситуація, за якої суди під час вирішення податкових спорів не досліджували конкретні операції платника податку з його контрагентом, якого вироком суду у кримінальному провадженні було визнано винним у здійсненні фіктивного підприємництва. Натомість стверджувалося, що статус фіктивного, нелегального підприємства несумісний з легальною підприємницькою діяльністю, і як наслідок, вирок суду слугував підставою для висновку про нереальність операцій платника податку з його контрагентом. Водночас вирок може слугувати підтвердженням нереальності операцій між платником податку та його контрагентом, тільки якщо він містить покликання саме на ці операції. Визнання вироком суду у кримінальному провадженні підприємства фіктивним не обов'язково означає, що всі його операції з усіма контрагентами були фіктивними за весь період його діяльності.

Детальніше з текстом постанови Великої Палати Верховного Суду від 7 липня 2022 року у справі № 160/3364/19 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105852864>.

З огляду на положення статті 90 Кодексу адміністративного судочинства України обставини підлягають встановленню адміністративними судами під час розгляду відповідних спорів по суті на підставі всіх належних і допустимих доказів. Жоден із доказів не має наперед установленної сили, зокрема будь-які дані, отримані в межах кримінальних проваджень. Ці дані підлягають ретельній перевірці безпосередньо судом, що розглядає справу, на підставі офіційності з'ясування обставин справи, а також якщо платник обґрунтовано заперечує достовірність відповідних даних. Визначальним для вирішення спорів про наявність податкових наслідків за результатами вчинення господарських операцій є дослідження сукупності обставин та первинних документів, які можуть як підтверджувати, так і спростовувати реальність господарських операцій

20 жовтня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Державної податкової служби у м. Києві на рішення Окружного адміністративного суду міста Києва від 12 листопада 2020 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 08 лютого 2021 року у справі № 640/6772/20 (провадження № К/9901/21090/21) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Інвестком-М» до Головного управління Державної податкової служби у м. Києві про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Платник указав, що доводи контролюючого органу про відсутність у його контрагентів матеріальних та трудових ресурсів ґрунтуються лише на припущеннях, а наявність кримінального провадження стосовно третіх осіб не свідчить про фіктивність фінансово-господарських операцій їхніх контрагентів.

Окружний адміністративний суд м. Києва постановою, залишеною без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що контролюючий орган не надав будь-яких належних доказів на підтвердження відсутності факту реальності господарських операцій, вчинених платником з контрагентами, а надані первинні документи складені з урахуванням специфіки господарських взаємовідносин і підтверджують реальність господарських операцій. Свідчення в межах кримінального провадження про непричетність до ведення фінансово-господарської діяльності не є неспростовним доказом нереальності господарської операції.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін

ОЦІНКА СУДУ

Висновки контролюючого органу про нереальність господарських правочинів та, як наслідок, фіктивності господарських операцій є необґрунтованими, якщо реальність таких підтверджується первинними та бухгалтерськими документами.

З огляду на положення статті 90 Кодексу адміністративного судочинства України обставини підлягають встановленню адміністративними судами під час розгляду відповідних спорів по суті на підставі всіх належних і допустимих доказів. Жоден

з доказів не має наперед установлені сили, зокрема, будь-які дані, отримані в межах кримінальних проваджень. Ці дані підлягають ретельній перевірці безпосередньо судом, що розглядає справу, на підставі офіційності з'ясування обставин справи, а також якщо платник обґрунтовано заперечує достовірність відповідних даних.

Визначальним для вирішення спорів про наявність податкових наслідків за результатами вчинення господарських операцій є дослідження сукупності обставин та первинних документів, які можуть як підтверджувати, так і спростовувати реальність господарських операцій. Контролюючий орган має навести переконливі доводи, що ґрунтуються на об'єктивній інформації та спростовують факти господарської діяльності, засвідчені первинними документами, а також надати докази на підтвердження того, що відомості, які містяться в таких документах, неповні, недостовірні та/або суперечливі.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 20 жовтня 2022 року у справі № 640/6772/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106867995>.

Лише досудове розслідування, порушене за фактом фіктивного підприємництва, не вказує на безтоварність господарських операцій за участю суб'єкта підприємницької діяльності, якого стосується це розслідування. Преюдиційне значення для адміністративного суду мають обставини, встановлені вироком суду в кримінальному провадженні або в ухвалі про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, які набрали законної сили

08 червня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Спеціалізованої державної податкової інспекції з обслуговування великих платників у м. Запоріжжі Міжрегіонального головного управління Державної фіскальної служби на постанову Запорізького окружного адміністративного суду від 20 липня 2015 року й ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 21 жовтня 2015 року у справі № 808/1186/15 (провадження № К/9901/26626/18) за позовом Публічного акціонерного товариства «Карлсберг Україна» до Спеціалізованої державної податкової інспекції з обслуговування великих платників у м. Запоріжжі Міжрегіонального головного управління Державної фіскальної служби про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На переконання позивача, висновки контролюючого органу щодо порушення платником податкового законодавства не відповідають дійсним обставинам справи та нормам податкового законодавства, а тому прийняті на його підставі податкові повідомлення-рішення підлягають скасуванню. Контролюючий орган указав на неможливість реального здійснення платником господарських операцій з контрагентами, оскільки аналіз даних товарно-транспортних накладних не відповідає можливостям автомобіля та людини з технічної та біологічної точки зору.

Податковий орган звернувся й до показів свідків, наданих у межах кримінального провадження, щодо надання особами, які розпоряджались документами та печатками ряду підприємств, послуг з незаконного формування податкового кредиту з податку на додану вартість і завищення валових витрат з податку на прибуток, оскільки контрагенти платника не мали достатніх матеріально-технічних ресурсів для виконання господарських операцій (автотранспортних засобів, працівників тощо).

Запорізький окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник правомірно відобразив у бухгалтерському та податковому обліку податковий кредит з податку на додану вартість та валові витрати за господарськими операціями з контрагентами у періоді, охопленому перевіркою. Щодо операцій з одним із контрагентів суди дійшли висновку, що платник не мав права на податковий кредит і не міг здійснити витрати на підставі первинних бухгалтерських документів за підписом померлої особи на момент їх виписки.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Під час розгляду справи сторони мають надати докази наявності обвинувального вироку щодо посадових осіб контрагентів платника, що відповідає правильному застосуванню норм статті 72 (в редакції, чинній на час розгляду та вирішення справи), частини шостої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України.

Лише досудове розслідування, порушене за фактом фіктивного підприємництва, не вказує на безтоварність господарських операцій за участі суб'єкта підприємницької діяльності, якого стосується це розслідування. Преюдиційне значення для адміністративного суду мають обставини, встановлені вироком суду в кримінальному провадженні або в ухвалі про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності, які набрали законної сили.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 8 червня 2022 року у справі № 808/1186/15 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104677676>.

2.6. Нововиявлені обставини

Скасування судового рішення може бути визнане нововиявленою обставиною, якщо суд обґрунтував рішення, що переглядається, скасуванням судовим рішенням. Суд має керуватися преюдиційним зв'язком судового рішення, щодо якого ставиться питання про перегляд за нововиявленими обставинами, та судового рішення, яким заявник обґрунтовує такий перегляд

22 травня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу платника на ухвалу

Червонозаводського районного суду м. Харкова від 22 травня 2017 року й ухвалу Харківського апеляційного адміністративного суду від 12 вересня 2017 року у справі № 646/12638/15-а (провадження № К/9901/32109/18) за заявою платника про перегляд постанови Червонозаводського районного суду м. Харкова від 14 грудня 2015 року за нововиявленими обставинами у справі за позовом платника до Харківської митниці Державної фіскальної служби про визнання протиправною та скасування постанови у справі про порушення митних правил.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Обґрунтовуючи заяву про перегляд постанови за нововиявленими обставинами, платник указав, що після прийняття постанови Червонозаводського районного суду м. Харкова у справі № 646/12638/15 стали відомими обставини, які мають істотне значення для вирішення питання про правомірність оскаржуваної постанови митного органу. Суду першої інстанції скасував рішення про корегування митної вартості, що є наслідком скасування митних платежів, за несплату яких платника було притягнуто до відповідальності.

Червонозаводський районний суд м. Харкова ухвалою, залишеною без змін ухвалою Харківського апеляційного адміністративного суду, залишено без задоволення заяву про перегляд постанови Червонозаводського районного суду м. Харкова у справі № 646/12638/15-а за нововиявленими обставинами. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що платник не навів правових підстав, закріплених пунктом 1 частини другої статті 245 Кодексу адміністративного судочинства України, для перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін

ОЦІНКА СУДУ

Нововиявлені обставини за своєю юридичною сутністю є фактичними даними, що спростовують факти, покладені в основу рішення. Необхідними ознаками нововиявлених обставин є, по-перше, їхня наявність на час розгляду справи, по-друге, те, що ці обставини не могли бути відомі заявникові на час розгляду справи. Не можуть бути визнані нововиявленими обставини, які виникли або змінилися після прийняття судового рішення.

Скасування судового рішення може бути визнано нововиявленою обставиною, якщо суд обґрунтував рішення, що переглядається, скасованим судовим рішенням. Суд має керуватися преюдиційним зв'язком судового рішення, щодо якого ставиться питання про перегляд за нововиявленими обставинами, та судового рішення, яким заявник обґрунтовує такий перегляд.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 22 травня 2018 року у справі № 646/12638/15-а можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74173443>.

3. Неможливість застосування преюдиції

3.1. Відмежування від інших обставин

Зі змісту статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України випливає, що преюдиційними можуть бути за визначених у цьому Кодексі умов саме обставини, встановлені в судовому рішенні, яке набрало законної сили. Преюдиція не поширюється на правову оцінку таких обставин, оскільки відповідно до частини першої статті 90 Кодексу адміністративного судочинства України суд оцінює докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їх безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні

17 листопада 2021 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державного підприємства «Житомирський лікєро-горілочний завод» на рішення Житомирського окружного адміністративного суду від 12 березня 2018 року та постанову Сьомого апеляційного адміністративного суду від 30 червня 2021 року у справі № 806/3572/17 (провадження № К/9901/29674/21) за позовом Державного підприємства «Житомирський лікєро-горілочний завод» до Центрального міжрегіонального управління Державної податкової служби по роботі з великими платниками податків про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Висновки податкового органу, сформовані під час контрольного заходу, щодо фактичного порушення платником строків розрахунків були зроблені без урахування укладеного договору про відступлення права вимоги. Були допущені помилки в декларації та оборотно-сальдовій відомості. Контролюючий орган застосував до платника штрафні санкції за порушення граничних строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями.

Житомирський окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні позову. Суд першої інстанції дійшов висновку, що з огляду на суперечливість обставин справи, платник мав надати неспростовні докази реальності договору відступлення права вимоги за зовнішньоекономічним контрактом із нерезидентами. У протилежному випадку допущені помилки в декларації та оборотно-сальдовій відомості дають підстави до висновку, що фактичного відступлення вимоги на момент проведення перевірки не відбулось, а укладений договір є спробою уникнути відповідальності за порушення строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями.

Житомирський апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та задовольнив позов. Суд апеляційної інстанції зазначив, що укладення договору відступлення права вимоги є належним способом припинення зовнішньоекономічних відносин, а, отже, у контролюючого органу були відсутні підстави для застосування до платника штрафних санкцій за порушення граничних строків розрахунків за такими зобов'язаннями. Верховний Суд скасував

постанову суду апеляційної інстанції, направивши справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Сьомий апеляційний адміністративний суд залишив без змін рішення суду першої інстанції. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що взаємовідносини між платником і нерезидентами продовжувались, а валютні кошти за поставлений товар згідно із зовнішньоекономічним контрактом продовжували надходити на рахунки платника. Позивач не повідомляв про вказаний договір відступлення, а також надавав указаний договір не під час перевірки, а разом із запереченнями на акт перевірки.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі полягає насамперед в активній ролі суду під час розгляду справи. В адміністративному процесі мають бути повністю встановлені обставини справи, щоб суд ухвалив справедливе та об'єктивне рішення. Принцип офіційності, зокрема, виявляється у тому, що суд визначає обставини, які необхідно встановити для вирішення спору, з'ясовує, якими доказами сторони можуть обґрунтувати свої доводи чи заперечення щодо цих обставин, а в разі необхідності має запропонувати особам, які беруть участь у справі, доповнити чи пояснити обставини, а також надати суду додаткові докази.

Зі змісту статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України вбачається, що преюдиційними можуть бути, за визначених у цьому Кодексі умов, саме обставини, встановлені в судовому рішенні, яке набрало законної сили. Преюдиція не поширюється на правову оцінку таких обставин, оскільки відповідно до частини першої статті 90 Кодексу адміністративного судочинства України суд оцінює докази, які є у справі, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на їхньому безпосередньому, всебічному, повному та об'єктивному дослідженні.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 листопада 2021 року у справі № 806/3572/17 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101297436>.

3.2. Непоширення на осіб, які не були залучені адміністративним судом до справи

Якщо судові рішення зачіпає інтереси осіб, які не були залучені адміністративним судом до справи, то преюдиційність на таких осіб не може поширюватися

18 січня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну Першого заступника прокурора Київської області на постанову Київського окружного адміністративного суду від 17 грудня 2015 року й ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 19 квітня 2016 року у справі № 810/2559/14 (провадження № К/9901/49057/18) за позовом Вишгородської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Київській області до товариств з обмеженою

відповідальністю «Оптторгсервіс», «Ріверс ЛТД», за участі Прокуратури Київської області, про стягнення коштів, отриманих за нікчемним правочином.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Контролюючий орган за результатами перевірки встановив, що згідно з податковою звітністю платників податків було встановлено відсутність трудових ресурсів, виробничого обладнання, складських і торговельних приміщень, транспортних засобів та торговельного обладнання, залишків сировини, матеріалів для здійснення відповідних видів діяльності. Наведене вказує те, що платник проводив фактично не здійснені операції лише для отримання податкової вигоди, без мети реального настання правових наслідків. Контролюючий орган звернув увагу на висновки, викладені в постанові Київського окружного адміністративного суду у справі № 2а-3740/12/1070, на підставі яких правочин між платниками був вчинений всупереч вимогам цивільного законодавства, не відповідав волі їхніх учасників, не був спрямований на реальне настання правових наслідків, що зумовлені ним, у зв'язку з чим є нікчемним.

Київський окружний адміністративний суд постановою, залишеною без змін ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що фактичне виконання господарських операцій між платниками згідно з договором поставки підтверджується належним чином оформленими первинними бухгалтерськими документами, які не містять дефектів форми та змісту, виписані належним чином зареєстрованими юридичними особами та платниками податку на додану вартість. Укладений правочин відповідає вимогам чинного законодавства України, має своїм наслідком зміну в майновому стані учасників правочину та є економічно виправданим.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Принцип загальнообов'язковості судового рішення є конкретизованим і вказує на такі випадки: коли особа або особи брали участь в одній справі, а потім беруть участь в іншій, то встановлені судом обставини вважаються такими, що не підлягають доказуванню; коли особи не брали участі в попередній судовій справі, то встановлені обставини не мають обов'язкового характеру.

Якщо судові рішення зачіпає інтереси осіб, які не були залучені адміністративним судом до справи, то преюдиційність на таких осіб не може поширюватися. Не можуть мати преюдиційного значення рішення суду в тотожних за фабулою справах, але за позовом іншого позивача або за участю додаткового відповідача.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 січня 2022 року у справі № 810/2559/14 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103034536>.

4. Спростування преюдиційних обставин

4.1. Оцінка питань фактів

Ухвала слідчого судді, якою призначено іншу перевірку платника в межах кримінального провадження, є процесуальним актом, який виносить суддя в порядку реалізації повноважень щодо здійснення судового контролю. Така ухвала має містити виклад обставин, якими слідчий та прокурор обґрунтовують необхідність проведення відповідної процесуальної дії. Постановляючи таку ухвалу, слідчий суддя не вирішує питання щодо винуватості чи невинуватості особи, тому така ухвала не має жодного преюдиційного значення з огляду на приписи частини шостої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України

18 вересня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційні скарги Головного управління Державної фіскальної служби у Вінницькій області та Товариства з обмеженою відповідальністю Підприємства «Авіс» на рішення Вінницького окружного адміністративного суду від 18 січня 2018 року та постанову Вінницького апеляційного адміністративного суду від 13 червня 2018 року у справі № 802/2231/17-а (провадження № К/9901/56869, № К/9901/56970/18) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю Підприємства «Авіс» до Головного управління Державної фіскальної служби у Вінницькій області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Склад податкових правопорушень, покладених в основу прийнятих оскаржуваних податкових повідомлень-рішень, доводився твердженням контролюючого органу про заниження доходів у 2015–2017 роках, внаслідок невіднесення до складу доходів безоплатно отриманих виробничих запасів. Факт безоплатного отримання запасів доводився на підставі того, що такі запаси були отримані за нереальними господарськими операціями платника з контрагентами. Платник указав, що діяв добросовісно, не знав і не міг знати про протиправну діяльність контрагентів. Під час затвердження вироку на підставі угоди в кримінальному провадженні не було враховано, що вона впливає на інтереси інших осіб. Позивач обґрунтовував необхідність дослідження реальності операцій контрагентів з іншими їхніми контрагентами, зазначеними у вироках, що спростовує обставини, встановлені вироками, які набрали законної сили.

Вінницький окружний адміністративний суд задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку, що обставини, встановлені вироком суду в кримінальній справі щодо фізичної особи, не можуть бути покладені в основу судового рішення в адміністративному процесі без їх перевірки та підтвердження належними та допустимим доказами.

Вінницький апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції в частині, яка стосувалася операцій платника податків з контрагентами,

та відмовив у задоволенні позову в цій частині. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що вироками в кримінальних справах було встановлено відсутність будь-якого умислу в контрагента на ведення господарської діяльності, зокрема, з платником у цій справі.

Верховний Суд залишив касаційні скарги без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Наявність кримінального провадження щодо контрагента платника, у якому не винесено вироку суду або ухвали про закриття провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності, на підставі приписів частини шостої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України не є підставою для визнання спірних господарських операцій нереальними.

Ухвала слідчого судді, якою призначено іншу перевірку платника в межах кримінального провадження, є процесуальним актом, який виноситься суддею у порядку реалізації повноважень щодо здійснення судового контролю. Така ухвала має містити виклад обставин, якими слідчий та прокурор обґрунтовують необхідність проведення відповідної процесуальної дії. Постановляючи таку ухвалу, слідчий суддя не вирішує питання щодо винуватості чи невинуватості особи, тому така ухвала не має жодного преюдиційного значення з огляду на приписи частини шостої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 18 вересня 2018 року у справі № 802/2231/17-а можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76543134>.

4.2. Адміністративні правопорушення

У частині шостій статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України йдеться про преюдиційність рішення суду в частині наявності проступку та вчинення його особою при розгляді справи адміністративним судом у межах вирішення спору про наслідки таких дій, тобто у справі, у якій предметом доказування не може бути встановлення наявності або відсутності складу адміністративного правопорушення

14 вересня 2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «Ринат-Трейд» на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 18 листопада 2020 року у справі № 380/1862/20 (провадження № К/9901/144/21) за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Ринат-Трейд» до Головного управління Державної податкової служби у Львівській області про скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами перевірки платника щодо правильності визначення бази оподаткування, своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів за митними деклараціями було встановлено порушення, що призвели

до заниження податкових зобов'язань зі сплати платежів. Судовими рішеннями у справі № 751/11498/16-а було визнано протиправною та скасовано постанову у справі про порушення митних правил про притягнення до адміністративної відповідальності та накладення адміністративного стягнення у виді штрафу.

Львівський окружний адміністративний суд рішенням від 20 липня 2020 року задовольнив позов. Суд першої інстанції виходив з того, що судовими рішеннями у справі № 751/11498/16-а було визнано протиправною та скасовано постанову у справі щодо порушення митних правил про притягнення до адміністративної відповідальності особи згідно зі статтею 485 Митного кодексу України та накладення адміністративного стягнення у виді штрафу.

Восьмий апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що в судових рішеннях у справі № 751/11498/16-а наявні правові висновки щодо відсутності в діях посадової особи платника складу адміністративного правопорушення, встановленого статтею 485 Митного кодексу України, а також суди не встановлювали жодних фактичних обставин, які мають значення для розгляду цієї адміністративної справи щодо оскарження податкових повідомлень-рішень.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасувавши оскаржуване судове рішення та залишивши чинним рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Частина шоста статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України відрізняється від інших тим, що містить припис про обов'язковість врахування для адміністративного суду, зокрема, постанови суду у справі про адміністративне правопорушення, яка набрала законної сили, в питанні, чи мали місце дії / бездіяльність та чи вчинені вони відповідною особою. Така преюдиція, яка має характер абсолютної, пояснюється тим, що у випадку, встановленому частиною шостою статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України, судовим рішенням розв'язується питання про наявність або відсутність винних дій / бездіяльності конкретної особи, через які для цієї особи виникають правові наслідки.

Преюдиційність, як підстава звільнення від доказування, закріплена частинами четвертою, п'ятою та сьомою статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України, не має абсолютного характеру, оскільки стосується оцінки обставин та фактів, які не є тотожними з установленням наявності або відсутності складу, зокрема, адміністративного правопорушення. У частині шостій статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України йдеться про преюдиційність рішення суду в частині наявності проступку та вчинення його відповідною особою при розгляді справи адміністративним судом у межах вирішення спору про наслідки таких дій, тобто у тій справі, в якій предметом доказування не може бути встановлення наявності або відсутності складу адміністративного правопорушення.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 вересня 2022 року у справі № 380/1862/20 можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106243158>.

Огляд судової практики Верховного Суду щодо застосування преюдиції з питань оподаткування та реалізації публічної фінансової політики / Упоряд.: відділ забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду; відділ аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: секретар судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів канд. юрид. наук Ханова Р. Ф.; науковий консультант відділу забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду канд. юрид. наук Барікова А. А. Київ, 2023. – 31 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 supremecourt_ua